

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 2. dubna 2019 ve věci č. 62676/16 – *Aboya Boa Jean proti Maltě*

Senát třetí sekce Soudu dospěl jednomyslně k závěru, že zajištěním stěžovatele po dobu azylového řízení nedošlo k porušení čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Dále shledal, že o jeho zajištění bylo rozhodnuto urychleně, a proto nedošlo k porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy.

I. Skutkové okolnosti

Stěžovatel, původem z Pobřeží slonoviny, přiletěl dne 10. září 2016 na Maltu s úmyslem zde požádat o azyl. Dle svého tvrzení získal azyl již v Arménii, obával se však, že bude vydán do země původu. Při hraniční kontrole u něj cizinecká policie nalezla falešné italské doklady a jízdenku do Itálie, přičemž stěžovatel uvedl, že Itálie je jeho cílová destinace. Stěžovateli nebyl povolen vstup na území a byl po dobu posouzení žádosti o azyl z důvodu nebezpečí útěku zajištěn. Proti rozhodnutí mohl stěžovatel podat ve lhůtě tří dnů opravný prostředek. Rozhodnutí o zajištění nicméně měla z úřední povinnosti přezkoumat ve lhůtě sedmi pracovních dnů zvláštní komise, přičemž její rozhodnutí mohlo být odloženo o dalších sedm pracovních dnů. První přezkum zákonnosti zajištění stěžovatele však proběhl až dne 5. října 2016. Dne 20. září 2016 stěžovatel formálně požádal o azyl.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

A. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČL. 5 ODS. 1 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že jeho zbavení svobody bylo protiprávní a svévolné, jelikož mu měl být z titulu postavení žadatele o azyl povolen dle vnitrostátního práva vstup na území státu.

Soud nejprve připomněl, že čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy umožňuje státu omezit svobodu cizinců v imigračním kontextu (*Saadi proti Spojenému království*, č. 13229/03, rozsudek velkého senátu ze dne 29. ledna 2008, § 43). V tomto rozsudku Soud podal výklad pojmu „zabránění nepovoleného vstupu osoby na území“. Stanovil, že do doby, než vnitrostátní orgány osobě udělí povolení vstupu na jeho území, je na ni třeba hledět jako na osobu „bez povolení“. Tím odmítl úzký výklad čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, podle kterého by se od chvíle, kdy se žadatel o azyl přihlásí příslušným orgánům, na něj mělo nahlížet jako na osobu usilující o „povolení“ vstupu, kterou by nebylo možné zajistit. Zajištění nicméně vždy musí být slučitelné s účelem článku 5 Úmluvy, jímž je chránit právo na svobodu a zajistit, že nikdo nebude zbaven svobody svévolně (*tamtéž*, § 66).

K tvrzení vlády, že zajištění stěžovatele spadá pod článek 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, Soud odkázal na rozsudek ve věci *Suso Musa proti Maltě* (č. 42337/12, rozsudek ze dne 23. července 2013), v němž shledal, že v případě, že stát nad rámec svých povinností plynoucích z Úmluvy přijme právní úpravu, která výslovně povoluje vstup nebo pobyt cizinci čekajícímu na rozhodnutí o jeho žádosti o azyl, může jeho následné zajištění z důvodu „zabránění nepovoleného vstupu na území“ vyvolat problém v aspektu zákonnosti jeho zbavení svobody. V daném případě Soud navzdory určitým nejasnostem a rozporuplnému výkladu vnitrostátního práva přijal, že zajištění stěžovatele mělo dostatečně jasný právní základ a stěžovatel nezískal formální povolení vstupu na území. Proto bylo jeho zajištění pokryto ustanovením čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

Jelikož po citovaném rozsudku byla předmětná vnitrostátní úprava změněna, Soud ji byl nucen přezkoumat znovu. I tentokrát dospěl k závěru, že zajištění žadatelů o azyl má dostatečný právní základ a odpovídá mezinárodnímu standardu, který zakazuje vyhoštění žadatelů o azyl po dobu posuzování jejich žádosti,

který však nevyžaduje, aby získali formální povolení k pobytu nebo vstupu na dané území. V projednávané věci Soud shledal, že nebylo prokázáno, že by stěžovateli, který neměl v dispozici potřebné dokumenty, byl formálně povolen vstup na území. Jeho zajištění proto spadalo pod první část čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

Úvodem ověření, zda byl stěžovatel zbaven svobody svévolným způsobem, Soud konstatoval, že stěžovatel byl zajištěn pro účely osvětlení skutečností, na nichž byla založena jeho žádost o azyl, a to z důvodu rizika útěku. Stěžovatel v této souvislosti namítal, že byl ze strany příslušných orgánů o poskytnutí dotčených informací požádán až měsíc po zajištění. Zákon ale podle Soudu jasně stanovil, že stěžovatel měl povinnost předložit veškeré relevantní materiály pro svou žádost o azyl z vlastní iniciativy co nejdříve, o čemž byl i poučen. Stěžovatel též nijak nedoložil, že mu již byl udělen azyl v Arménii. Soud poznamenal, že vnitrostátní orgány mohly rozumně očekávat předložení příslušného dokumentu. Stejně tak nebyl nerozumný jejich závěr, že u stěžovatele existuje riziko útěku; stěžovatel deklaroval úmysl odcestovat do Itálie. Soud dále shledal, že není důvod mít pochybnosti o dobré víře příslušných orgánů. Soud též přihlédl k okolnosti, že si stěžovatel nestěžoval na podmínky zajištění. Konečně, celkovou dobu zajištění, která nepřekročila dva měsíce, nelze dle Soudu považovat za nepřiměřenou. K porušení čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy proto nedošlo.

B. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 5 ODS. 4 ÚMLUVY

Stěžovatel dále namítal, že o zákonnosti jeho zbavení svobody nebylo rozhodnuto urychleně.

Soud připomněl, že systém automatického periodického soudního přezkumu zajištění může být v souladu s požadavky čl. 5 odst. 4 Úmluvy (*Megyeri proti Německu*, č. 13770/88, rozsudek ze dne 12. května 1992, § 22). Příliš dlouhá doba mezi jednotlivými přezkumy však může znamenat porušení Úmluvy (*Herczegfalvy proti Rakousku*, č. 10533/83, rozsudek ze dne 24. září 1992, § 77). Přiměřená doba mezi přezkumy se liší v závislosti na tom, podle jakého písmene čl. 5 odst. 1 Úmluvy byla osoba zajištěna. Jde-li o zajištění dle čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy, budou se faktory ovlivňující zákonnost zajištění zpravidla v čase vyvíjet, a proto je v těchto případech nutný častější přezkum než při zbavení svobody podle písmene a) či e). Současně s ohledem na to, že zajištění dle písmene f) nevyžaduje splnění podmínky nezbytnosti, nemusí být přezkum tak častý jako při zbavení svobody dle písmene c) (*Abdulkhakov proti Rusku*, č. 14743/11, rozsudek ze dne 2. října 2012, § 215). V minulosti Soud shledal, že interval dvou až čtyř měsíců dělící jednotlivé přezkumy nebyl porušením čl. 5 odst. 4 (*Soliyev proti Rusku*, č. 62400/10, rozsudek ze dne 5. června 2012, §§ 57–62; a *Khodzhamberdiyev proti Rusku*, č. 64809/10, rozsudek ze dne 5. června 2012, § 108–114). Soud nicméně připomněl, že není jeho úkolem určit maximální přípustnou dobu mezi přezkumy pro jednotlivé typy zajištění, ale posoudit, zda interval přezkumu v konkrétní věci byl s ohledem na individuální okolnosti případu v souladu s čl. 5 odst. 1 Úmluvy.

Ve vztahu k projednávané věci Soud nejprve poznamenal, že i u zajištění během řízení o azylu se faktory ovlivňující zákonnost zajištění obdobně jako v případech vyhoštění v čase mohou měnit. Dle vnitrostátního práva se příslušná komise měla sejít nejpozději po sedmi pracovních dnech od zajištění. Kvůli pobytu jednoho z členů komise v zahraničí se tak nestalo. Jelikož zákon umožňuje sedmidenní lhůtu prodloužit o dalších sedm pracovních dní, byť nikoli z důvodu pobytu člena komise v zahraničí, bylo jednání odročeno. V poslední den prodloužené lhůty se komise sešla, avšak jednání bylo odloženo z důvodu nepřítomnosti stěžovatelova právníka. Jednání se tak konalo až za 25 dní od zajištění. Na jednání bylo rozhodnuto o zákonnosti zajištění a stěžovateli byly vysvětleny důvody. Další periodický přezkum, který měl proběhnout za dva měsíce, se již nekonal, jelikož stěžovatel byl mezitím propuštěn na svobodu.

Soud připomněl, že byť je zajištění, které je v rozporu se zákonem, z tohoto důvodu v rozporu s čl. 5 odst. 1 Úmluvy, nedodržení zákonem stanovených lhůt pro automatický přezkum nemusí být nutně porušením čl. 5 odst. 4 Úmluvy, pokud bylo navzdory tomu o zákonnosti zajištění rozhodnuto urychleně. Podle Soudu i přes procesní pochybení, ke kterému v projednávané věci došlo při odročení prvního jednání komise, nelze celkovou dobu řízení 25 dní považovat za nepřiměřenou. K porušení čl. 5 odst. 4 Úmluvy proto nedošlo.